

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

«Şəhərlər və digər yaşayış məntəqələri ərazisinin sanitariya qaydalarına, gigiyena və ekoloji normativlərə uyğun olaraq təmizlənməsi, məişət tullantılarının müvəqqəti saxlanması, müntəzəm daşınması və zərərsizləşdirilməsi Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında
Qərar № 74

Bakı şəhəri, 21 aprel 2005–ci il

«İstehsalat və məişət tullantıları haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

1. «Şəhərlər və digər yaşayış məntəqələri ərazisinin sanitariya qaydalarına, gigiyena və ekoloji normativlərə uyğun olaraq təmizlənməsi, məişət tullantılarının müvəqqəti saxlanması, müntəzəm daşınması və zərərsizləşdirilməsi Qaydaları» təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Bu qərar imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

A. RASİ–ZADƏ

«Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu»nda dərc edilmişdir (30 aprel 2005–ci il, № 4, maddə 388)
(«VneshExpertService» LLC).

29 oktyabr 2007–ci il tarixli, 168 nömrəli; 25 fevral 2008–ci il tarixli, 55 nömrəli; 11 sentyabr 2012–ci il tarixli, 194 nömrəli Qərarlara əsasən dəyişiklik və əlavələrlə («VneshExpertService» LLC).

Azərbaycan Respublikası

Nazirlər Kabinetinin

2005–ci il 21 aprel tarixli,

74 nömrəli qərarı ilə

təsdiq edilmişdir

Şəhərlər və digər yaşayış məntəqələri ərazisinin sanitariya qaydalarına, gigiyena və ekoloji normativlərə uyğun olaraq təmizlənməsi, məişət tullantılarının müvəqqəti saxlanması, müntəzəm daşınması və zərərsizləşdirilməsi

Qaydaları

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qaydalar «İstehsalat və məişət tullantıları haqqında»

Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq hazırlanmışdır və şəhərlər və digər yaşayış məntəqələri ərazisinin sanitariya qaydalarına,

gigiyena və ekoloji normativlərə uyğun olaraq təmizlənməsi, məişət tullantılarının müvəqqəti saxlanması, müntəzəm daşınması və zərərsizləşdirilməsi qaydalarını müəyyən edir.

1.2. Şəhərlər və digər yaşayış məntəqələri ərazisinin təmizlənmə və yığışdırılma sistemi məişət tullantılarının (yaşayış sahələrinin ərazisində toplanmış təsərrüfat-məişət, həmçinin yaşayış və ictimai binaların, ticarət müəssisələrinin, ictimai iaşə və mədəni-məişət sahələrinin tullantılarının, küçə tullantılarının, süpürüntülərinin və digər məişət tullantılarının) məqsədyönlü yerləşdirilməsi, tezliklə kənar edilməsi, zərərsizləşdirilməsi və utilizə edilməsi tədbirlərini nəzərdə tutur.

1.3. Yaşayış əraziləri, küçə və keçidlər, mədəni-məişət obyektləri, müxtəlif müəssisələrin və təşkilatların əraziləri, parklar, meydanlar, istirahət və ictimai istifadə yerləri təmizlənmə obyektləridir.

2. Şəhərlər və digər yaşayış məntəqələri ərazisinin təmizlənməsinə ümumi tələblər

2.1. Şəhərlər və digər yaşayış məntəqələri ərazisində bərk məişət tullantıları yığılan tutumların yerləşdirilməsi üçün xüsusi sahələr ayrılmalıdır. Ayrılan sahələr açıq, döşəməli, sukeçirməyən örtüklü və imkan daxilində yaşıllıqla əhatələnmiş olmalıdır. Sahələr elə seçilməlidir ki, tullantıların iyi yaşayış sahəsinə yönəlməsin.

2.2. Tutumların sayının və həcmnin müəyyən olunması üçün onlardan istifadə edəcək əhalinin sayı, tullantıların yığılma norması, tullantıların müvəqqəti saxlanması müddəti nəzərə alınmalıdır. Tutumların həcmi tullantıların daha çox əmələ gəlmə dövründə faktiki yığıma əsasən hər bir nəfər üçün gündə azı 0,0042 m³ tullantı nəzərdə tutularaq hesablanmalıdır (tutumların sayı və həcmi kommunal-təsərrüfat qurumları tərəfindən müəyyən edilir və bu göstərici əmələ gələn tullantıların həcmindən asılı olaraq dəyişə bilər).

2.3. Yaşayış sahələrində sanitariya vəziyyətin lazımi səviyyədə saxlanması məqsədi ilə məişət tullantıları xüsusi avtonəqliyyatla daşınmalıdır. Yaşayış və ictimai binaların, mədəni-məişət obyektlərinin tikintisi, təmiri, bərpası zamanı əmələ gələn tullantılar tikinti təşkilatlarının nəqliyyatı ilə xüsusi ayrılmış ərazilərə daşınmalıdır. Sənaye müəssisələrinin utilizə olunmayan tullantıları bu tullantılar üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi qurğulara və ya poliqonlara daşınmalıdır.

2.4. Ayrı-ayrı obyektlərin, həmçinin müxtəlif yaşayış sahələrinin sanitariya təmizlənməsi müəyyən yaşayış məntəqəsi üçün qəbul edilmiş müqavilə-qrafik əsasında xüsusi təyinatlı avtonəqliyyat vasitələri ilə həyata keçirilməlidir.

2.5. Bərk məişət tullantıları tullantı daşıyan avtomaşınla, kanalizasiya sistemi olmayan yaşayış sahələrindən isə maye tullantılar vakuüm qurğulu asinizasiya avtomaşını ilə çəkilərək daşınmalıdır.

2.6. Tullantılar yığılan zaman yaxınlıqda yaşayan əhalinin rahatlığı nəzərə alınmalıdır.

3. Məişət tullantılarının müvəqqəti saxlanması

3.1. Məişət tullantılarının əmələ gəlmə yerlərində müvəqqəti saxlanması üçün ayrılmış xüsusi sahələrdə aidiyyəti təşkilatlar tərəfindən metal tutumlarla təmin olunmuş meydançalar hazırlanmalıdır.

3.1-1. Zərərsizləşdirmək məqsədilə məişət tullantıları tutumlara (umalara) atılmalıdır. Bu tullantıların tutumlardan (umalardan) kənar yerlərə atılması və ya basdırılması qadağandır.

3.2. Meydançalar tutumların sayına və həcminə uyğun olaraq tikilməlidir. Bu zaman tutumlara əhalinin və tullantı daşıyan avtomaşınların yaxınlaşmasının mümkünüyü, digər nəqliyyat vasitələrinin və piyadaların hərəkətinə mane olmaması, meydançalardakı tutumlardan tullantıların küləklə sovrularaq ətraf ərazilərə yayılmaması, həyətlərdə uşaq meydançalarından və bağçalardan, məktəblərdən, sağlamlıq və istirahət zonalarından, mədəniyyət ocaqlarından, ictimai iaşə obyektlərindən və mağazalardan aralıda yerləşdirilməsi kimi şərtlər nəzərə alınmalıdır.

3.3. Şəxsi ev ərazilərində tutumların, həyət ayaqyolularının və çirkab quyusunun yerləşdirilməsi ev sahibləri tərəfindən müəyyən olunur.

3.4. Ətraf mühitin mühafizəsi məqsədi ilə tullantıların yerləşdirildiyi tutumlar və meydançalar həmişə təmiz və səliqəli vəziyyətdə saxlanılmalıdır. Lazım gəldikdə, tutumlar yeniləri ilə əvəz olunmalı, meydançalar təmir edilməlidir.

3.5. Hər bir hüquqi və fiziki şəxs tullantıların növlər üzrə xüsusi tutumlarda yığılmasını təmin etməlidir.

3.6. Müvafiq tələblərə cavab verməyən tutumlardan istifadə edilməməlidir.

3.7. İstehsalat tullantılarının (təhlükəli və təhlükəsiz) və təkrar xammalın məişət tullantıları üçün nəzərdə tutulmuş tutumlarda yerləşdirilməsinə yol verilmir.

3.8. Tullantıların tutumlarda yığılması zamanı onların daşmasına və ətrafa səpələnməsinə yol verilməməlidir.

3.9. Tullantılar ancaq onlar üçün nəzərdə tutulmuş tutumlarda müvəqqəti saxlanılmalıdır. Tullantıların tutumlar qoyulmuş meydançadan kənardə yerləşdirilməsinə, yandırılmasına yol verilmir.

3.10. Əkin sahəsi və bostanlarda bərk və maye məişət tullantılarının yerləşdirilməsi yolverilməzdir.

4. Bərk məişət tullantılarının yığılması

4.1. Tullantıların tutumlarda müvəqqəti saxlanması zamanı onların çürüməsinə yol verilməməlidir. Buna görə də tullantılar bir gündən çox qalmamalı, yəni hər gün daşınmalıdır.

4.2. Metal tutumlar müntəzəm olaraq yuyulmalı və dezinfeksiya edilməli («dəyişilməz» sistemində 10 gün müddətində bir dəfədən az

olmamaq şərtilə, «dəyişilən» sistemdə boşaldıqdan sonra), taxta tutumlar isə hər dəfə boşaldıqdan sonra dezinfeksiya olunmalıdır.

4.3. Tullantıların yığılmasını səmərəli təşkil etmək məqsədi ilə qiymətli komponentlər (yeyinti və toxuculuq məhsullarının tullantıları, müxtəlif metallar, kağız və s.) ayrı-ayrılıqda toplanmalıdır.

4.4. Çoxmərtəbəli (5 mərtəbədən artıq) yaşayış binalarında tullantı borusu quraşdırıla bilər.

4.5. Tullantı qəbuledici kameranın (kamera-tullantı borusunun çıxışında tutumlar qoyulmuş qapalı sahədir) girişi binanın və digər otaqların girişindən təcrid olunmalıdır. Kameranın döşəməsi su keçirməyən örtüklü və binaya girişlə eyni səviyyədə olmalıdır.

Kamerada qoyulmuş tutumlar olduğu halda tullantıların kameranın döşəməsinə boşaldılması yolverilməzdir (tullantı qəbuledici kamerada bir sutka müddət nəzərə alınmaqla ehtiyat tutumlar olmalıdır).

Kameralarda girişindən tullantıların kənara çıxması, tutumların tullantı yığan avtomatların gələndə qədər kameradan çıxarılması yolverilməzdir.

4.6. Tullantı boruları və tullantı qəbuledici kamera saz vəziyyətdə saxlanılmalıdır. Boruda kipləşdirmə və səsboğmaq məqsədi ilə binaların pilləkən meydançalarındakı tullantı boşaltma qapaqları rezin materiallı kipləşdiricilərlə təmin olunmalıdır (kipləşdiricilər zədələndiyi halda yeniləri ilə əvəz olunmalıdır). Boruların hər həftə təmizlənməsi, dezinfeksiya olunması üçün şərait yaradılmalıdır. Dezinfeksiya tədbirləri Səhiyyə Nazirliyinin təsdiq etdiyi təlimatlar üzrə və Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən icazə verilmiş maddə və məhlullardan istifadə etməklə binaların istismarı üzrə təşkilatlar, müəssisə və idarələrin yaşayış şöbələri, binaların məsul şəxsləri tərəfindən aparılır.

4.7. Tullantı borularının və tullantı qəbuledici kameraların ətrafı təmiz saxlanmalı, kamera tikilisindən başqa məqsədlər üçün istifadə edilməməlidir. Tullantı daşıyan avtomatların kameraya yan almasına maneçilik törədə bilən əşyalar və tikililər olmamalıdır.

4.8. Bazarlarda, xəstəxanalarda, məktəblərdə və uşaq bağçalarında əmələ gələn tullantıların bir gündən artıq saxlanması xüsusilə yolverilməzdir.

5. Maye məişət tullantılarının yığılması

5.1. Kanalizasiya sisteminə birləşdirilməmiş evlərdə və digər ev təsərrüfatlarında əmələ gələn maye məişət tullantılarının yığılması məqsədi ilə yerüstü hissəsi qapaq və barmaqlıqla (bərk fraksiyaların ayrılması üçün) təmin olunmuş, divarları və dibi sukeçirməz olan çirkab quyusu hazırlanır. Həyətdə bir neçə ayaqyolu olduqda çirkab quyusu ümumi olmalıdır.

5.2. Həyət ayaqyolları yaşayış binalarından, uşaq bağçalarından və məktəblərdən, uşaq oyunları meydanlarından və əhalinin istirahət yerlərindən mümkün qədər aralıda, 20 — 100 metr məsafədə olmalıdır.

5.3. İctimai ayaqyolularının çirkab quyusunun dərinliyi qrunut sularının səviyyəsindən asılıdır, lakin 3 metrədən artıq olmamalıdır. Quyunun, yer səthinə 0,35 metr məsafə qalana qədər çirkablarla dolması yolverilməzdir.

5.4. Quyu, dolma həddindən asılı olaraq yarım ildə bir dəfədən az olmamaq şərti ilə təmizlənməlidir.

6. Məişət tullantılarının daşınmasına tələblər

6.1. Məişət tullantılarının daşınmasını, xüsusiləşdirilmiş avtonəqliyyat vasitəsi ilə, yerli icra hakimiyyəti orqanlarının kommunal-təsərrüfat qurumları, həmçinin müvafiq təşkilatlarla müqavilə bağlamış və tullantıların daşınması və emalı ilə məşğul olan fiziki və hüquqi şəxslər həyata keçirə bilərlər.

6.2. Tullantıların daşınmasını həyata keçirənlər onun avtomaşınlarla yükləndiyi andan qəbul edən hüquqi və fiziki şəxsə çatdırılana qədər ətraf mühitin və insanların sağlamlığının təhlükəsizliyinə görə məsuliyyət daşıyırlar.

6.3. Tullantılar daşınarkən, bu məqsədlə ayrılmış avtomaşınların yük yerinin üstü tullantılar yükləndikdən sonra onların ətraf ərazilərə səpələnməsinə yol verilməməsi üçün sukeçirməyən örtüklə kipi örtülməlidir.

6.4. Məişət tullantılarının boşaldıldığı yerdə (poliqonda) avtomaşınların yuyulması və dezinfeksiyası üçün məntəqə olmalıdır və avtomaşınlar boşaldıqdan sonra məntəqədə onların yuyulması və dezinfeksiyası təmin edilməlidir.

6.5. Poliqonda məntəqə olmadıqda, avtomaşınlar marşrutdan qayıdan kimi müəssisənin məntəqəsində (müəssisədə də bu cür məntəqə nəzərdə tutulmalıdır) yuyulmalı, dezinfeksiya edilməli və yeni marşruta hazır vəziyyətə salınmalıdır.

6.6. Avtomaşınlar yuyularkən əmələ gələn tullantı sularına məişət tullantılarının qalıqlarının düşməməsi üçün poliqonda avtomaşınlardan yük tam boşaldılmalıdır. Əmələ gələn tullantı suları məntəqənin yaxınlığında hazırlanmış hovuzla yığılmalıdır. Hovuz torpaqdan təcrid olunmalı və 2-3 pilləli mexaniki çökdürmə sistemi ilə təmin edilməlidir. Çökdürülən tullantı suları zərərsizləşdirildikdən sonra kanalizasiya xəttinə axıdılmalı, yığılan çöküntülər isə poliqona daşınmalıdır.

6.7. Təhlükəli tullantıların daşınmasına əlavə tələblər müvafiq qanunla müəyyən edilir.

7. Tullantıların zərərsizləşdirilməsi

7.1. Bərk və maye məişət tullantılarının zərərsizləşdirilməsi Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin və Səhiyyə Nazirliyinin icazəsi əsasında xüsusi ayrılmış ərazilərdə (poliqonlarda) və ya xüsusi emal və zərərsizləşdirmə qurğularında həyata keçirilir. Tullantıların istənilən ərazilərdə yerləşdirilməsinə, həmçinin kənd təsərrüfatı sahələrində gübrə kimi istifadəsinə yol verilmir.

7.2. Bərk məişət tullantılarının saxlanması və zərərsizləşdirilməsi məqsədi ilə obyektlərin tikintisi üçün yer seçərkən, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının razılığı ilə xüsusi (geoloji, hidroloji və s.) araşdırmalar aparılmalı və lazım gəldikdə ictimai rəy nəzərə alınmalıdır.

7.3. Bərk məişət tullantıları təkmilləşdirilmiş poliqonlara, kompostlaşdırma müəssisələrinə, emal və xüsusiləşdirilmiş yandırma qurğularına, maye məişət tullantıları isə assenizasiya və ya təmizləyici qurğu stansiyalarına daşınmalıdır. Nəzarət edilməyən məişət tullantıları üçün poliqonların təşkili yolverilməzdir.

7.4. Poliqonlar üçün ayrılmış sahələr aşağıdakı tələblərə cavab verməlidir:

- ♣sahənin ərazisi günəş şüaları və küləyin təsiri üçün açıq olmalıdır;
- ♣qrunt sularının səviyyəsi poliqonun təməmindən ən azı 1 metr aşağı olmalıdır (suların səviyyəsi yuxarı olduqda, drenaj və sukənarlaşdırıcı qurğular tikilməlidir);
- ♣çay, göl, açıq su hövzələrinin sahillərində, kənd təsərrüfatı sahələrinin, şəhərlər və digər yaşayış məntəqələrinin və təbii abidələrin yaxınlığında (sanitar-ekoloji mühafizə zonaları nəzərə alınmaqla), yaşıllıq ərazilərində və meşələrdə poliqonlar üçün sahələrin ayrılması və təşkili yolverilməzdir;
- ♣şəhər və digər yaşayış məntəqələri, meşə-park, kurort, müalicə-sağlamlıq, turizm və rekreasiya zonalarının ərazisində, su mənbələrinin və mineral bulaqların sanitariya mühafizə zonalarında, çatlı süxurların və sulu təbəqələrin səthə çıxdığı yerlərdə, habelə içməli su təchizatı və təsərrüfat-məişət ehtiyacları üçün istifadə olunan yeraltı su obyektlərinin sututar sahələrində, eyni zamanda faydalı qazıntı yataqlarının olduğu yerlərin çirklənməsinə və yeraltı işlərin aparılmasına təhlükə yarandığı hallarda faydalı qazıntı laylarının olduğu və yeraltı işlərin aparıldığı yerlərdə tullantıların basdırılması qadağandır.

7.5. İstifadəyə yararsız məişət tullantılarının həcmnin azaldılması məqsədi ilə onların yandırılması üçün ekoloji-sanitar standartlara cavab verən xüsusi qurğular — sobalar quraşdırılmalıdır. Sobalarda məişət tullantılarının tam yanması üçün lazımi temperatur rejiminə riayət olunmalıdır və yandırılan zaman ətraf mühitə zərərli təsirin qarşısını almaq məqsədi ilə soba xüsusi avadanlıqla təmin olunmalıdır.

7.6. Tullantıların yandırılmasından əmələ gələn qalıqlar (kül) poliqonda basdırılmalıdır.

7.7. Poliqona gətirilən məişət tullantılarının uçotu poliqonun müvafiq işçiləri tərəfindən aparılır. Uçotda gətirilən tullantıların həcmi (avtomaşının tipi və onun yük yerinin həcminə əsasən hesablanır), tullantıların tərkibi, kim tərəfindən və hansı tarixdə gətirilməsi və s. məlumatlar göstərilir.

7.8. Kənar şəxslərin poliçon ərazisinə daxil olmasının qarşısını almaq məqsədi ilə ərazi perimetri boyu çəpərlənərək keçidin qadağan olunduğu barədə xəbərdaredici qeydləri olan plakatlar qoyulmalıdır. Bu sahədə cavabdeh — balansında həmin poliçon olan hüquqi və ya fiziki şəxsdir.

7.9. Tullantıların emalı zamanı ətraf mühitə və insan sağlamlığına real və potensial təhlükənin qarşısı alınmalıdır.

8. Küçələrin yığışdırılması

8.1. Bütün meydan və küçələrdə, bağlarda, parklarda, şəhər nəqliyyatı dayanacaqlarında, metro girişlərində və s. ərazilərdə kommunal-təsərrüfat orqanları tərəfindən, vağzallarda, aeroportlarda, dəniz limanlarında, bazarlarda və digər yerlərdə isə bu təşkilatların rəhbərliyi tərəfindən kifayət qədər tutumlar (urnalar) qoyulmalıdır. Əhali çox olan yerlərdə tutumlar (urnalar) arasında məsafə 40 metrədən çox, əhali az olan yerlərdə isə bu məsafə 100 metrədən çox olmamalıdır. Şəhərlərdə və rayon (şəhər rayonları istisna olmaqla) inzibati ərazi vahidlərinin inzibati mərkəzlərində tutumlar (urnalar) arası məsafə 100 metrədən çox olmamalıdır. Tutumlar dolma həddindən asılı olmayaraq sisteməlik təmizlənməlidir.

8.2. Ticarət obyektləri tərəfindən obyektlərin yanında və onlara bitişik ərazilərdə tutumlar qoyulmuş sahələrə məhsul ehtiyatlarının yerləşdirilməsinə və anbarlaşdırılmasına yol verilmir. Ətrafda 5 metr radiusda ərazinin təmizlənməsini ticarət obyekti həyata keçirir.

8.3. Yay mövsümündə təkmilləşdirilmiş örtüklü yolların və meydanların mexaniki sulanması və yuyulması şəhər və rayon icra hakimiyyətlərinin müvafiq qurumları tərəfindən planlı formada həyata keçirilir.

8.4. Yol örtükləri elə yuyulmalıdır ki, yol kənarında yığılmış çirkəblər su şırnağı ilə səkiyə və yaşıllıq zolağına sıçramasın.

8.5. Yüksək intensivli hərəkət olan küçələr (mikroiqlimin yaxşılaşdırılmasına ehtiyacı olan) ilin isti vaxtlarında sulanmalıdır.

8.6. Yağış suları üçün kanalizasiya sistemi olmayan yollarda tozu və çirklənməni azaltmaq məqsədi ilə süpürən-təmizləyən maşından istifadə edilməlidir.

8.7. Küçələrdə, parklarda ağaclardan tökülmüş yarpaqlar vaxtılı-vaxtında yığışdırılmalıdır. Yığışdırılmış yarpaqlar xüsusi ayrılmış ərazilərə və ya kompostlaşdırma sahələrinə daşınmalıdır. Yaşayış sahələrində, park və bağlarda yarpaqların basdırılmasına, yandırılmasına yol verilmir.

8.8. Buz qırıqlarının, çirklənmiş qarın səkilərə, yaşıllıq olan ərazilərə, yaşayış binalarının qarşısına və s. yerlərə yığılmasına yol verilmir.

9. Xüsusiləşdirilmiş obyektlərin yığışdırılması

9.1. Çimərlik

9.1.1. Çimərlik kimin balansındadırsa, həmin hüquqi və ya fiziki şəxslər tərəfindən ərazidə istirahət edənlərin sayından asılı olaraq hər 500–1000 m² sahəyə 1 ədəd hesabı ilə tutumlar qoyulmalıdır.

9.1.2. Çimərlik bağlandıqdan sonra çimərliyin texniki personalı tərəfindən sahil, soyunub–geyinmə yerləri, yaşıllıq sahələri təmiz yığışdırılmalı, tutumlardakı tullantılar götürüldükdən sonra onlar yuyulmalıdır. Gündüz isə ərazinin vaxtaşırı yığışdırılması həyata keçirilməlidir. Çimərlikdən yığılmış tullantılar səhər saat 8⁰⁰–dək daşınmalıdır.

9.1.3. Tullantıların dənizə (çaya, gölə və s.) atılması, onların qumda (torpaqda) basdırılması yolverilməzdir.

9.1.4. Ərazidə fəaliyyət göstərən ticarət, əyləncə, tibbi yardım və s. obyektlərdə əmələ gələn tullantılar həmin obyektlərə məxsus və üzərində obyektin adı qeyd edilən tutumlarda müvəqqəti yerləşdirilməlidir.

Bu obyektlər öz tullantılarının yığılmasına, təhvil verilməsinə və ya daşınmasına cavabdehdir (bu işləri müqavilə əsasında, çimərlik balansında olan hüquqi və ya fiziki şəxslər də görə bilər).

9.1.5. Çimərlik ərazisində hər 75 nəfərə 1 ədəd hesabı ilə ictimai ayaqyolular yerləşdirilməlidir. Sahildən ayaqyolularına qədər məsafə 50 metrədən az, 100 metrədən çox olmamalıdır. Əmələ gələn tullantıların (maye və bərk fraksiyalar) dənizə (çaya, gölə və s.) axıdılmasına yol verilmir.

Çimərlik bağlandıqdan sonra ictimai tualetlər yuyulmalı və dezinfeksiya edilməlidir.

9.1.6. Ümumi çimərlik ərazisində təmizlik işlərinə çimərlik balansında olduğu hüquqi və ya fiziki şəxslər cavabdehlik daşıyırlar.

9.2. Hərbi və xüsusi mühafizə olunan obyektlər

9.2.1. Hərbi obyektlərdə (həmçinin, məxfi və xüsusi mühafizə olunan obyektlər də daxil olmaqla) əmələ gələn məişət tullantılarının müvəqqəti saxlanması, təmizlənməsi, daşınması və zərərsizləşdirilməsi bu Qaydalara uyğun həyata keçirilməlidir.

9.2.2. Qeyd edilən obyektlərdə əmələ gələn məişət tullantılarının tərkibinə təhlükəli tullantıların qarışması yolverilməzdir. Yığılan tullantılar müvafiq təşkilatların aidiyyəti strukturlarına və ya tullantıların daşınması, zərərsizləşdirilməsi ilə məşğul olan fiziki və hüquqi şəxslərə müqavilə əsasında təhvil verilməlidir.

9.2.3. Bu obyektlər «özüdaşıma» prinsipi əsasında məişət tullantılarını kənarlaşdırdıqları halda, tullantıları fəaliyyət göstərən poliçonlara müqavilə əsasında təhvil verməlidirlər. Təhvil verərkən, tullantıların tərkibi haqqında poliçonun operatoruna dəqiq məlumat verilməli, lazım gələrsə, gətirilən tullantılara operator tərəfindən baxış keçirilməlidir.

9.5. Parklar və digər istirahət yerləri

9.3.1. Parklarda və digər istirahət yerlərində tullantı tutumlarının yerləşdirilməsi üçün ayrılmış sahələr kütləvi istirahət yerlərindən (rəqs meydançaları, estradalar, ictimai-iaşə və ticarət obyektləri, fəvvarələr, xiyabanlar və s.) 50 metr məsafədən az olmamalıdır.

9.3.2. Tutumların sayı parkın 600–800 m² sahəsinə bir ədəd hesabı ilə nəzərdə tutulur. Xiyabanlarda tutumlar arasındakı məsafə 40 metrdən çox olmamalıdır. Hər ictimai iaşə və ticarət obyektlərinin yanında həcmi 10 litrdən az olmayan tutumlar qoyulmalıdır.

9.3.3. İstirahət edənlərin kütləvi yığılma yerlərindən kənarında yerləşən ərazilərdə tullantıların yığılmasının rahatlığı üçün tullantıların və süpürüntülərin müvəqqəti yerləşdirilməsi məqsədi ilə ara tutumlar qoyulmalıdır. Tutumların sayı tullantıların 3 gün ərzində orta yığılma miqdarına əsasən hesablanmalıdır.

9.3.4. Parklarda və digər istirahət yerlərində olan yaşıllıq sahəsində tutumların qoyulmasına yol verilmir.

9.3.5. Əsas təmizlənmə parklar bağlandıqdan sonra və ya səhər saat 8–ə qədər aparılmalıdır. Yerə tökülmüş yarpaqların və tullantıların yığılaraq yandırılmasına yol verilmir.

9.3.6. Tutumların yerləşdirilməsi üçün ayrılmış meydançaların qarşısı tullantı daşıyan avtomaşınların yaxınlaşması üçün boş saxlanmalıdır.

9.4. Müalicə–profilaktika müəssisələri

9.4.1. Dəri–zöhrəvi, infeksiya, onkoloji, cərrahiyyə və s. şöbələrin tullantıları həcmi 50, 100, 120, 240 litr olan və kip bağlanan qapaqlı hermetik tutumlara yığılmalıdır. Bu cür tullantıların poliqonlara daşınması yolverilməzdir. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və Səhiyyə Nazirliyi ilə razılaşdırıldıqdan sonra həmin tullantılar xüsusi sobalarda yandırılmalıdır.

9.4.2. Tutumların yerləşdirilməsi üçün meydançaların ölçüləri 40 m²–dən az olmamalıdır və meydançalar müalicə korpuslarından, qida bloklarından 50 metr məsafədən az olmamaq şərti ilə hazırlanmalıdır. Tullantılar ancaq tutumlarda yığılmalıdır.

9.4.3. Müalicə–profilaktika müəssisələrində ancaq asan dezinfeksiya olunan tullantı tutumlarından istifadə edilməlidir. Tutumların sayı müalicə müəssisəsinin həyət ərazisinin hər 500–700 m² sahəsinə bir tutum hesabı ilə müəyyən edilir.

9.4.4. Bu müəssisələrin texniki personalı hər gün tutumları və onların altındakı meydançaları təmizləməli, yumalı və dezinfeksiya etməlidir.

9.4.5. Tullantıların qazanxanalarda yandırılmasına yol verilmir.

9.4.6. Əmələ gələn tullantıların epidemioloji baxımdan çeşidlənərək, növlər üzrə yığılmasına, zərərsizləşdirilməsinə və dəqiq uçotunun aparılmasına müəssisənin məsul şəxsi tərəfindən nəzarət edilməlidir.

10. Yaşayış və istirahət yerlərinin təmizliyinə görə cavabdehlik

10.1. Küçələrin, həyətlərin və şəhərlər və digər yaşayış məntəqələrinin digər ərazilərinin, həmçinin ümumi istifadə yerlərinin və çimərliklərin

təmiz saxlanması vəziyyətinə nəzarəti Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və Səhiyyə Nazirliyi həyata keçirirlər.

10.2. Şəhər (rayon) icra hakimiyyətləri tərəfindən:

- ♣ maye və bərk məişət tullantılarının əmələgəlmə norması (1 nəfər / 1 il hesabı ilə);

- ♣ müəssisə, təşkilat, idarələr tərəfindən yığışdırılacaq ərazilərin siyahısı;

- ♣ küçələrin, meydanların və keçidlərin mexanikləşdirilmiş təmizlənməsi, həm də onların yay və qış mövsümlərində təmizlənmə növbəsinin siyahısı müəyyən edilir.

10.3. Balansında yaşayış binaları olan müəssisə, idarə və təşkilatlar, binalar üzrə məsul şəxslər:

- ♣ cavabdeh olduğu ərazilərin, tullantı kameralarının təmiz, tutumların saz vəziyyətdə saxlanılmasını təmin etməyə, bunlar üçün meydançaların müntəzəm yuyularaq dezinfeksiya edilməsinə;

- ♣ tutumlar üçün sukeçirməyən örtüklə döşənmiş meydançalar hazırlamağa;

- ♣ yeyinti tullantılarının, küçə və həyət süpürüntülərinin yığışdırılması üçün inventarlarla təmin etməyə;

- ♣ əhali arasında izahat işləri aparmağa və onları yaşayış yerlərinin təmiz saxlanması qaydalarının həyata keçirilməsi tədbirlərinə cəlb etməyə;

- ♣ məişət tullantılarının vaxtli–vaxtında daşınması üçün tədbirlər görməyə və tullantıların uçotunun aparılmasına borcludurlar.

10.4. Kommunal–təsərrüfat qurumları, həmçinin tullantıların emalı ilə məşğul olan fiziki və hüquqi şəxslər:

- ♣ yaşayış binalarının, müəssisə və təşkilatların, meydanların, küçələrin, bağların və s. ərazilərindən məişət tullantılarının vaxtli–vaxtında yığışdırılmasını və daşınmasını təmin etməyə;

- ♣ hər bir xüsusişdirilmiş avtomaşınlar üçün marşrut qrafikini tərtib etməyə;

- ♣ istismar şəraitinin dəyişməsinə uyğun olaraq marşrut qrafikində dəyişiklik etməyə;

- ♣ təsdiq olunmuş marşrut qrafikinə dəqiq yerinə yetirilməsini təmin etməyə;

- ♣ tullantıların tam yığışdırılmasını və poliqonlarda yerləşdirilməsini təmin etməyə;

- ♣ tullantıların daşınması üzrə xüsusişdirilmiş avtomaşınların başqa məqsədlər üçün istifadə edilməməsinə;

- ♣ tullantıların qarışmasına yol verməməyə;

- ♣ tullantılar avtomaşınlarla yükləndiyi andan onu qəbul edən hüquqi və fiziki şəxsə çatdırılana qədər tullantıların ətrafa səpələnməsinin qarşısını almağa, ətraf mühitin və insanların sağlamlığının təhlükəsizliyini təmin etmək üçün müvafiq tədbirlər görməyə;

♣məişət tullantılarının yığışdırılaraq daşınması üçün bağlanmış müqavilələrin bütün şərtlərini tam şəkildə yerinə yetirməyə;

♣tullantıların uçotunu aparmağa borcludurlar.

10.5. Bələdiyyələr tərəfindən:

♣bələdiyyə torpaqlarının tullantılarla çirklənmədən qorunması;

♣əhali arasında yaşayış yerlərinin təmiz saxlanması qaydalarına riayət edilməsi barədə izahat işlərinin aparılması və onların bu cür tədbirlərə cəlb edilməsi kimi işlər həyata keçirilir.

11. Məişət tullantılarının uçotunun aparılması

11.1. Məişət tullantılarının uçotunun aparılması il ərzində əmələ gələcək tullantıların həcmnin əvvəlcədən proqnozlaşdırılmasına imkan verir. Bu proqnozlar əsasında tullantıların yığışdırılması ilə məşğul olan avtonəqliyyat müəssisəsinin gücünün, tutumların sayının və həcmnin, tullantıların zərərsizləşdirilməsi üçün ayrılan vəsaitin miqdarının, poliqonların gücünün və s. hesablanmasına şərait yaradır.

11.2. Məişət tullantılarının uçotunun aparılması üçün aşağıda göstərilən uçot cədvəlindən ibarət «Məişət tullantılarının uçotu kitabı» hazırlanmalıdır.

Sıra №–si Tullantının tərkibi*

Tullantının həcmi, m³ Müvəqqəti yerləşdirilmə vəziyyəti**

Tullantı yığılan ərazi Əhalinin sayı***

Təhvil verildi, m³ Kimə təhvil verildi və müqavilənin tarixi, №–si Məsul

şəxsin imzası Qeyd